INŻ. H. KNOTHE

OCENA TROFEÓW MYŚLIWSKICH

WARSZAWA 1934

Polski Związek Łowiecki
BIBLIOTEKA
Nr. 2404 / 1205

Odbitka z Kalendarza Myśliwskiego na rok 1935
w 300 egzemplarzach.

Zakł. Druk. F. Wyszyński i S-ka, Warszawa.

Myśliwy powinien wiedzieć co hoduje i do czego strzela. Świadomość tę osiągnie dopiero wówczas, kiedy wszystkie, lub przynajmniej większość trofeów, jakie zostaną zdobyte w jego łowisku, lub osiągnięte gdzieindziej, oceni według zasad i formułek premjowania eksponatów łowieckich, uznanych przez szeroki świat myśliwych za dobre i stosowanych przez sędziów na wystawach i pokazach trofeów myśliwskich.

W niedługim czasie hodowcy, a nawet ci myśliwi, którzy tylko polują, a sami nie hodują, staną się bardziej wymagający, krytyczniej usposobieni i surowsi pod względem wyboru zwierzyny do odstrzału w łowiskach, a polując dokładniej lornetować będą zwierzynę, zanim pociągną za cyngiel.

Znajomość metod oceniania trofeów oraz umiejętność posługiwania się formułkami są obecnie dla myśliwego niezbędne. Z tych względów postaram się poniżej dać pewne wyjaśnienia co do samych systemów premjowania trofeów i przytoczę formułki dla oceny niektórych ich rodzajów.

W tem miejscu muszę jednak zaznaczyć, że świat myśliwych nie jest jeszcze zadowolony z wielu formułek, które dotychczas stosuje się przy pomiarach trofeów na wystawach i pokazach.

Niezadowolenie to zostało najdobitniej zaakcentowane przez Międzynarodową Radę Łowiecką (C. I. C.), która wśród swych dezyderatów, w czasie ostatniego zjazdu w Warszawie, wiosną 1934 r., ustaliła i zamianowała skład personalny „Międzynarodowej Komisji Wystaw". Ta Międzynarodowa Komisja Wystaw, poza wieloma innemi zadaniami, ma powie-

rzone opracowanie projektu takich metod premjowania trofeów grubej zwierzyny europejskiej, któreby zadowoliły ogół myśliwych i obowiązywały kraje całej Europy, a nawet w przyszłości i innych części świata (patrz „Łowiec Polski" Nr. 23 z dn. 10. VIII. 1934 r. str. 456—457).

Niezadowolenie myśliwych z dotychczasowych metod najmocniej występuje wobec formułek, stosowanych do zwierzyny płowej, a w szczególności pod względem brania pod uwagę wagi eksponatu, jako jednego z podstawowych składników formułki, mającego dominujące znaczenie w wyprowadzaniu ogólej punktacji, która decyduje o stopniu nagrody.

Niezadowolenie to ma słuszną podstawę bowiem waga „sucha" i waga „wodna" są cyframi zmiennemi. Zmienność tych cyfr zależy od stopnia wyschnięcia wieńców, rosoch, łopat lub parostków, jest bowiem stwierdzone, że róg i czaszka wysychają i że np. wieniec jelenia traci na wadze w ciągu pierwszych 2—4 miesięcy po spreparowaniu do 25% wagi pierwotnej, t. j. ustalonej zaraz po obgotowaniu, obeschnięciu i zważeniu, w pierwszym tygodniu po zabiciu zwierza. Wysychanie, a tem samem ubytek na wadze, trwa dalej w ciągu kilku lat. Suche zaś wieńce, rosochy, łopaty, parostki, zanurzone w wodzie, zwłaszcza gorącej, wchłaniają w siebie poważną jej ilość, która przez dłuższy czas potem wpływa na zmienność wagi, gdyż wyparowywa stosunkowo wolno .

Drugim czynikiem, stwierdzającym słuszność *niebrania wagi za podstawowy składnik formułki*, jest różnorodność sposobów odejmowania kości czołowej z rogami od całej czaszki. Dotychczas w/g metod Biegera, Lotzego i Wilda, o ile rogi złączone są z całą czaszką i uzębieniem, bez względu na to jak odcięte są wieńce, rosochy, lub parostki, rywa- *0,5 kilograma, przy łopatach danielli 0,3 kg., przy parostkach sarnich 0,09 kg., od ogólnej wagi całej czaszki.*

Już po przeprowadzeniu kilku prób doświadczalnych każdy zorjentuje się, jaką to jest niesprawiedliwością wobec tych eksponatów, które posiadają nieodłączoną małą powierzchnię kości czołowej.

Te braki opisał już inż. Antoni Dyk, profesor Wyższej Akademji Leśnej w Brnie Mor. i ogłosił drukiem w fachowych pismach: „Straż myslivosti", „Wild und Hund", a tłomaczenie jego broszury, zawierające już skorygowane formułki, umieszczone było w „Łowcu Polskim" Nr. 6—7 z 1934 r.

Po raz pierwszy metody i formułki prof. A. Dyka zastosowane były praktycznie na wystawie poroży w Brnie w r. 1929. Polski Związek Stowarzyszeń Łowieckich wydał własnym nakładem broszurę metod prof. A. Dyka, która obejmuje formułki ocen wieńców jelenich, parostków sarnich, łopat danielich, poroży koziczych (haków) i rogów muflonich — bez uwzględniania wagi, jako współczynnika pomiaru. Czy formułki prof. A. Dyka okażą się dobremi, najbliższa przyszłość pokaże.

Formułki oceny szabel i fajek dzików według metody węgierskiej oraz p. Czesława Lisowskiego okazały się o tyle niezadowalające, że już przed oceną dzików na III Pokazie trof. łow. w Warszawie 1934 roku Komitet Organizacyjny Pokazu uznał za konieczne zająć się tą sprawą i wyłonił specjalną Komisję dla zbadania dotychczasowych metod i opracowania ewentualnie nowej formułki, któraby czyniła zadość tak szczegółowemu ocenianiu, jakiego wymagają dziki w naszych warunkach.

Po wielu debatach, posiedzeniach i przemierzeniu bardzo dużej ilości szabel i fajek dziczych różnemi systemami, Komisja uznała dotychczasową metodę za niewystarczającą, a z pośród nowych, proponowanych formułek uznała formułkę inż. Henryka Sosonki za najodpowiedniejszą i zastosowała ją praktycznie na III Pokazie trofeów łowieckich w Warszawie w 1934 r.

Metod i formułek dla oceny skór niedźwiedzich, żbików, rysi i wilków na naszych krajowych poka-

zach i wystawach dotychczas nie stosowano. Skóry premjowano na podstawie zewnętrznego wyglądu. Dopiero na III Pokazie trofeów łowieckich zastosowano formułkę, którą opracowali pp. dr. Marjan Obniski i Czesław Lisowski.

Praca w kierunku badań istniejących metod oraz opracowania nowych systemów i formułek dla oceny trofeów myśliwskich, w związku z uchwałą Międzynarodowej Rady Łowieckiej (C. I. C.), rozpocznie się w najbliższym czasie. Z tego względu jest wskazane, a nawet pożądane, by jak największa ilość myśliwych przestudjowała na własną rękę istniejące dotychczas systemy oceny trofeów myśliwskich, ewentualnie poddała Komisji nowe myśli i zgłosiła swój udział do współpracy z polską podkomisją (C. I. C.), koncentrującą swą działalność w Polskim Związku Stowarzyszeń Łowieckich w Warszawie (Nowy Świat 35), w skład której z ramienia C. I. C. weszli Juljusz hr. Bielski ze Lwowa, gen. dyw. Kazimierz Fabrycy i niżej podpisany — z Warszawy.

Celem ujednostajnienia pracy, podaję do wiadomości zainteresowanych, że szematy ocen trofeów myśliwskich, jakie były stosowane na III Pokazie trofeów łowieckich w Warszawie w 1934 r. oraz szematy prof. Dyka, znajdują się w Polskim Związku Stowarzyszeń Łowieckich i tam można je nabyć po cenie własnego kosztu; pozatem zamieszczam je poniżej.

Szematy są skonstruowane w rodzaju kartotek.

Na każdej kartce z jednej strony są podane niezbędne informacje od wystawcy, a mianowicie: właściciel trofeum; myśliwy, który upolował zwierzynę; hodowca, t. j. właściciel łowiska, który wyhodował daną sztukę; data zdobycia trofeum; miejscowość, nazwa rewiru, gmina, powiat, województwo — wobec czego pierwsza strona jest dla wszystkich rodzajów zwierzyny jednakowa.

Na drugiej stronie kartki mieści się formułka oceny dla danego rodzaju zwierza.

FORMUŁKI OCEN TROFEÓW

ROSOCHY ŁOSI.

Schemat D. v. Kobylińskiego.

Pomiaru dokonuje się zapomocą miary taśmowej w centymetrach, z dokładnością do 1 mm. Taśmy należy szczelnie przyciskać do rosoch. Otrzymane cyfry pomiarów mnoży się przez odpowiedni „iloczyn" dla każdej pozycji.

A (pozycje pomiarowe)

1) O + O = suma obwodów obydwóch badyli, zmierzonych w odległości 4 cm. poza różą × (iloczyn) 1 = ilości punktów.

2) R = rozłoga, czyli rozpiętość rosoch od czubka najbardziej wysuniętego w bok, na zewnątrz pasemka jednej łopaty do przeciwległego czubka pasemka drugiej łopaty, również najbardziej wysuniętego na zewnątrz × (iloczyn) 0,5 = ilości punktów.

3) D. łp = średnia z pomiaru długości obydwóch łopat, mierzonych po krzywej łopaty od najwyższego pasemka, sterczącego w górę łopaty, do czubka najdłuższego pasemka, sterczącego w dół łopaty × (iloczyn) 1 = ilości punktów.

4) Sz. łp = Suma szerokości obydwóch łopat, mierzonych w najszerszem miejscu, z uwzględnieniem wypukłości, czyli wklęśnięcia łopat, nie biorąc pod uwagę poszerzeń, powstających z wyrostu pasemek, ani też ewentualnego istnienia dolnej łopaty × (iloczyn) 2 = ilości punktów.

5) Średnia długość wszystkich pasemek, o ile nie jest ona mniejsza, niż 5 cm × (iloczyn) 1 = ilości punktów.

PASEMKA
R = ROZPIĘTA
OBWÓD BADYLI
OBWÓD BADYLI
WYROSTEK KTÓREGO SIĘ NIE
ZA GIĘTA DO PASEMKA

W wypadku, kiedy ta średnia długość pasemek przekracza 15 cm., maksymalną średnicą może być wówczas jednak liczba 15.

Przykład: Jeżeli średnia długości wszystkich pasemek wynosi 4,8 cm., to rosochy takie otrzymają 0 punktów. O ile średnia długości pasemek wynosi 7 cm., to otrzymuję 7 punktów, jeżeli zaś średnia długość będzie się równała 16 cm., to takie rosochy otrzymują jednak tylko 15 punktów, jako maksymalną punktację.

B.

Pasemkami nazywamy wyrostki wzdłuż kantu łopaty. Jest to to samo, co u jelenia nazywamy „odnogą" wieńca.

Za pasemko jest uważany tylko taki wyrostek, który wyrasta prawidłowo, t. j. wzdłuż kantu łopaty łosia i jest nie mniejszy, niż taki, na którym można zawiesić sznur od trąbki myśliwskiej.

Dziesięć pasemek przy obydwu łopatach razem stanowi cyfrę minimalną, od której zaczyna się stopniowanie. Pasemka ponad tę ilość bierze się w rachubę, licząc za każde 1 × 1 (iloczyn) = ilości punktów.

Anormalne wyrostki, np. na powierzchni łopaty, lub jakieś pasemko rozdwojone, nie biorą się pod uwagę jako pasemka. Jeżeli rosochy łosia są co do ilości pasemek nieparzyste, np. nieprawidłowy „osiemnastak", to znaczy, że ma on faktycznie tylko 17 pasemek. Wówczas przy obliczaniu punktów za pasemka liczy się tylko faktyczną ich ilość. Np. nieprawidłowy „osiemnastak" = 17 faktycznych — 10 pasemek, które się odlicza jako minimum = pozostaje 7 sztuk × 1 (iloczyn) = 7 punktów.

C

Siłę, masę i piękno rosoch sędziowie oceniają indywidualnie według swego uznania. Ilość punktów, którą sędziowie w tej pozycji dysponują, jest od *0 do 15 włącznie.*

PRZYKŁAD POMIARU ROSOCH ŁOSICH.

	Poszczególne elementy rosoch	miara w cm.	ilo-czyn	ilość punktów
A=	1. Suma obwodów obydwuch badyli . 18+19 =	37	1	37
	2. Rozłoga czyli rozpiętość rosoch . . . . . =	110	0,5	55
	3. Średnia z długości obydwuch łopat $\frac{91+81}{2}$. =	86	1	86
	4. Suma obydwuch szerokości łopat 20+18 . . =	38	2	76
	5. Średnia długość wszystkich pasemek 265 : 17 =	15	1	15
B=	6. Za ilość pasemek . . . . . 17—10 . =	7	1	7
C=	7. Siła, masa, piękno . . . . . „ =			10
	Suma punktów =			286
D=	8. Potrącenia za usterki (A+B+C)—D			—
	Istotna suma punktów (cyfra wartościowa)			286

D

Usterki są to defekty rosoch, które wpływają na zmniejszenie ogólnej ilości poprzednio przyznanych punktów w pozycjach A + B + C. Ilość punktów, którą sędziowie w tej pozycji dysponują, jest od 1 — 15 *włącznie.*

Defektami nazywamy np. jeśli pasemka różnią się swą długością rażąco na jednej i tej samej łopacie, lub o ile łopaty rosoch różnią się między sobą wielkością, albo są zdeformowane i t. p.

METODY BIEGERA, LOTZEGO I WILDA.

1. WIEŃCE JELENI.

Jakość wieńca jelenia określa cyfra, oznaczona na podanym dalej wzorze, naprzykład symbolem „W" i wyraża ogólną ilość punktów, stanowiących sumę iloczynów pewnych przyjętych liczb stałych i poszczególnych wymiarów, oraz właściwości wieńca. Więc: W = 0,5 A + 0,25 B + E + F + G + H + I + 2 k + l + m + n + p + r + s — v.

Symbole, użyte w powyższym wzorze i zaznaczone również w załączonym rysunku 1, przedstawiają:

A przeciętną długość prawej i lewej łodygi wieńca, mierzonej zapomocą dokładnie dociśniętej miary taśmowej po zewnętrznym obwodzie, od najniższej krawędzi róży, aż do zakończenia najdłuższej odnogi korony tegoż wieńca, w cm;

B przeciętną długość prawej i lewej odnogi ocznej, mierzonej zapomocą mocno dociśniętej miary taśmowej od górnej krawędzi róży aż do zakończenia odnogi ocznej, w cm;

E przeciętny obwód prawej i lewej róży, mierzony również miarą taśmową w cm;

F obwód prawej łodygi w najcieńszem miejscu między odnogą oczną i średnią, bez względu na odnogę nadoczną, w cm;

G to samo — lewej łodygi;

H obwód prawej łodygi w najcieńszem miejscu między odnogą średnią, a koroną, lub rozwidleniem, bez względu na odnogę wilczą, w cm;

I to samo — lewej łodygi;

k wagę suchego wieńca, uciętego z kością nosową, lub bez, w kg. Przy wieńcach z całą czaszką, lecz bez szczęki dolnej, potrąca się 0,5 kg od ogólnej wagi wieńca. Odważa się z dokładnością do 0,1 kg;

l rzeczywistą ilość odnóg wieńca;

m ubarwienie:

jeżeli wieniec jest jasno-żółty, żółty, lub posiada sztuczne ubarwienie, to bierzemy	0	punktów
jeżeli wieniec jest bronzowy	1	„
jeżeli wieniec jest ciemno-bronzowy lub czarny	2	„

n uperlenie:

gdy wieniec jest gładki, to bierzemy	0	„
gdy wieniec jest mało uperlony, bierzemy	1	„
gdy wieniec jest dobrze uperlony, to bierzemy	2	„

p rozłogę:

jeżeli rozłoga wieńca, to znaczy: największa wewnętrzna odległość łodyg, wynosi mniej, niż 60% przeciętnej długości łodyg, wtenczas bierzemy	0	punktów
od 60—70%	1	„
od 70—80%	2	„
ponad 80%	3	„

r koronę:

jeżeli wieniec jest bez korony, bierzemy	0	„
jeżeli wieniec ma słabą koronę, bierzemy	1	„

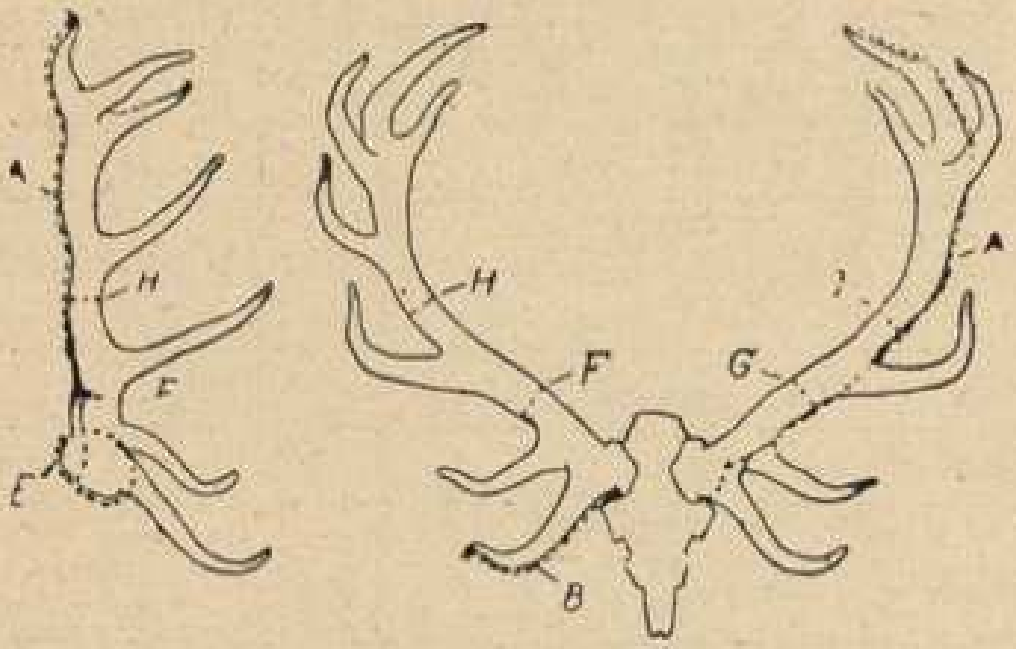
JELEŃ

Poszczególne elementy			c/m	Razy	Punkt.
Długość łodygi „ „	A	pr. _____ lew. _____	przeciętna dług.	0,5	
Odnoga oczna „ „	B	pr. _____ lew. _____	przeciętna dług.	0,25	
Obwód róży „ „	E	pr. _____ lew. _____	przeciętny obwód	1	
Obwód dolnej łodygi	F	prawej		1	
„ „ „	G	lewej		1	
„ górnej „	H	prawej		1	
„ „ „	I	lewej		1	
Waga	K	klg.		2	
Ilość odnóg	L			1	
Rozłoga =	P 0 — 3 c/m =	mniej niż 60 % = 0 od 60 — 70 = 1 70 — 80 = 2 ponad 80 = 3			
Suma wymierzonych punktów					
Ubarwienie (plus)	m		0 — 2		
Uperlenie („)	n		0 — 2		
Korona („)	S		0 — 4		
Zakończenie odnóg (plus)			0 — 1		
Suma wszystkich punktów					
Usterki (minus)	V		1 — 3		
Istotna suma punktów: cyfra wartościowa)					

jeżeli wieniec ma pięknie uperloną koronę i z długiemi końcami 2 punkty

s zakończenia odnóg:
jeżeli są tępe lub ciemne, to bierzemy 0 „
jeżeli są ostre, błyszczące, białe, bierzemy 1 „

v usterki wieńca pod względem jego symetryczności, zniekształcenia, za wielkiej lub za małej rozłogi uwzględnia się przez potrącenie 1 do 3 punktów od ogólnej ilości punktów W.

2. ROSOCHY DANIELI.

Jakość rosoch danieli określa cyfra, oznaczona we wzorze przez „W" i wyrażająca ogólną ilość punktów, uzyskanych w sposób analogiczny, jak przy ocenie wieńców jeleni pedług wzoru:

$$W = 0{,}5\ A + 0{,}25\ B + C + D + E + F + G + H + I + 2\ k + m + p + t + u - v$$

Symbole przyjęte w powyższym wzorze i podane również w załączonym rysunku 2 oznaczają:

A przeciętną długość prawej i lewej łodygi w cm;
B przeciętną długość prawej i lewej odnogi ocznej w cm;

C przeciętną długość prawej i lewej dłoni rosoch w cm;

D przeciętną szerokość prawej i lewej dłoni rosoch, mierzoną w najszerszem miejscu dłoni, bez odnóg, w cm;

E przeciętny obwód prawej i lewej róży w cm;

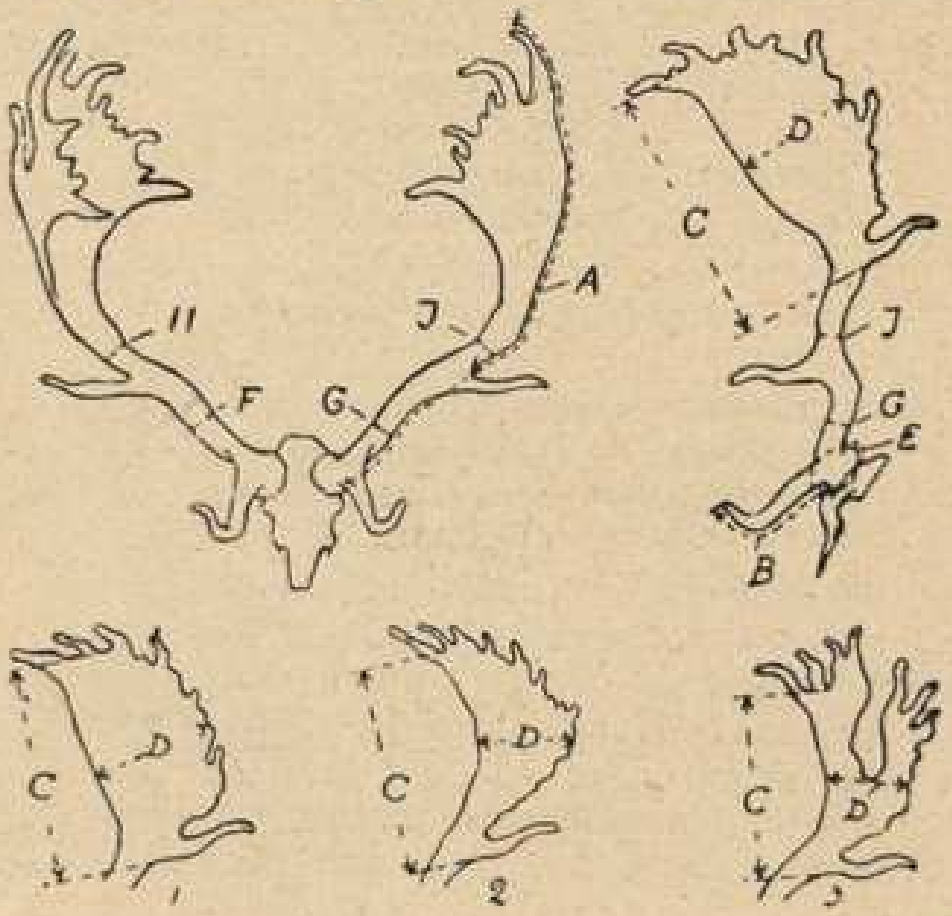
F obwód prawej łodygi rosoch w najcieńszem miejscu między odnogą oczną i średnią w cm;

G to samo — lewej łodygi;

H obwód prawej łodygi w najcieńszem miejscu między odnogą średnią a dłonią rosochy w cm;

I to samo — lewej łodygi;

k waga suchych rosoch, uciętych z kością nosową, lub bez niej w kg. Przy rosochach z całą czaszką, lecz bez dolnej szczęki, potrąca się 0,3 kg od wagi ogólnej. Odważa się z dokładnością do 0,1 kg:

m ubarwienie:

jasne, żółte, szare lub sztuczne	0	punktów
bronzowe	1	„
ciemno-bronzowe, czarne	2	„

p rozłogę:

jeżeli rozłoga, to znaczy największa wewnętrzna odległość dłoni rosoch (wyłącznie grubości dłoni rosoch) wynosi mniej, niż 50% przeciętnej długości łodyg, to wtenczas przyjmujemy	0	punktów
od 50 do 60%	1	„
od 60 do 70%	2	„
od 70 do 80%	3	„
ponad 80%	4	„

t dłonie rosoch:

jeżeli dłonie rosoch są tylko rozwidlone, lub brzuchate, to bierzemy	0	punktów
jeżeli jedna dłoń rosochy posiada formę prostokątną, a druga ma kształt brzuchaty lub rozwidlony, to przyjmujemy	1	„
jeżeli obie dłonie rosoch wykazują formę pełną i prostokątną, to	3	„

u zakończenia odnóg dłoni rosoch:

gładkie, lub kruche brzegi dłoni rosoch, albo odnogi małe, kruche, lub wreszcie sztucznie nasadzone	0	„
dobrze rozwinięte, twarde końce odnóg	2	„

v usterki: od ogólnej liczby punktów W może być potrącone od 1 do 4 punktów za usterki pod względem symetryczności, zniekształcenia, za wielkiej, lub zupełnie małej rozłogi rosoch.

DANIEL

Poszczególne elementy		c/m	Razy	Punkt.
Przeciętna długość łodyg	pr. lew.			
Przeciętna długość odnóg ocznych	pr. lew.			
Przeciętna długość łopat	pr. lew.			
Przeciętna szerokość łopat	pr. lew.			
Przeciętny obwód róż	pr. lew.			
Obwód pr. łodygi m. odn. oczną i średnią				
Obwód lew. łodygi m. odn. oczną i średnią				
Obwód pr. łodygi. m. odn. średnią i łopatą				
Obwód lew. łodygi m. odn. średnią i łopatą				
Waga				
Ubarwienie	(0 — 2)			
Rozłoga = (0 — 4)	c/m = %			
Forma	(0 — 3)			
Zakończenie odnóg	(0 — 2)			
Suma punktów				
Odliczono za usterki				
Punktacja ostateczna				

3. PAROSTKI ROGACZY.

Jakość parostków rogacza określa cyfra W, oznaczająca ogólną ilość punktów, uzyskanych w sposób podobny, jak przy ocenie wieńca jelenia, względnie rosoch daniela ze wzoru:

$$W = 0{,}5\ A + 0{,}1\ k + 0{,}2\ x + m + n + y + p + s - v$$

Znaki umieszczone w powyższym wzorze przedstawiają:

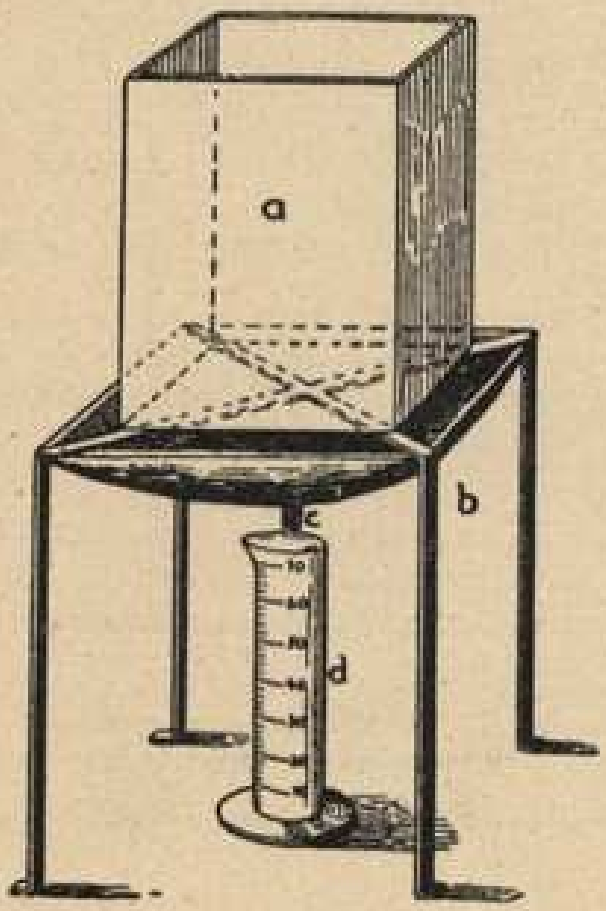
A przeciętną długość prawej i lewej łodygi w cm;

k wagę suchych parostków, uciętych z kością nosową, lub bez niej w gr; przy parostkach z całą czaszką, lecz bez dolnej szczęki, potrąca się 90 gr od wagi ogólnej parostków. Należy ważyć z dokładnością do 1 gr;

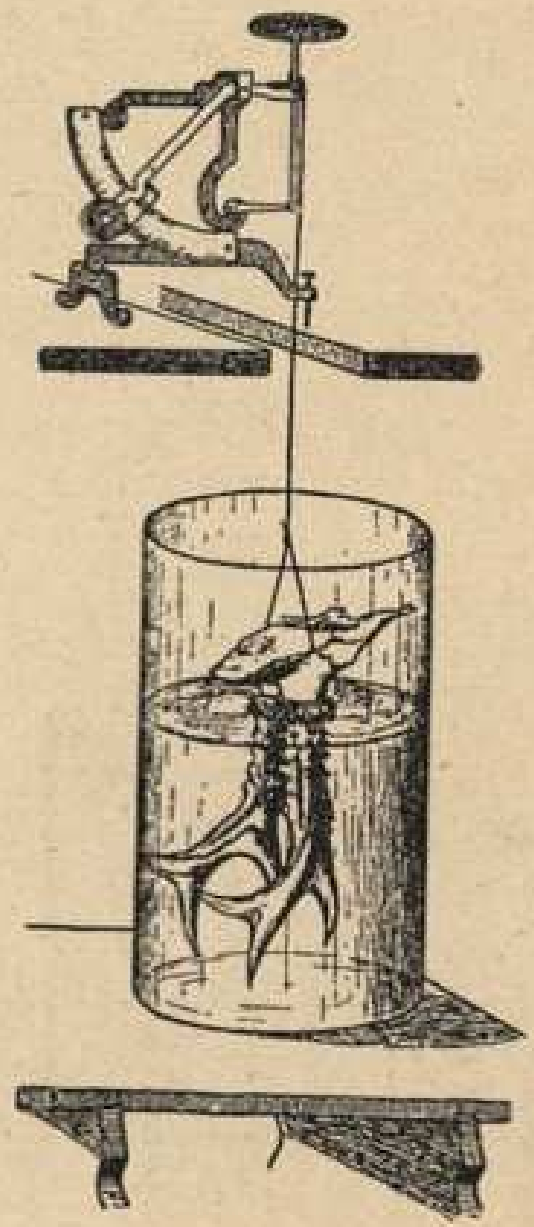
x objętość parostków bez czaszki i pni, mierzoną wypornością wody w cm sześciennych;

m zabarwienie:

jasno-żółte, jasno-bronzowe, szare, lub sztuczne	0 punktów

bronzowe	2	"
ciemno-bronzowe, czarne	4	"
n uperlenie:		
gładkie	0	"
słabe	2	"
dobre	4	"
y róże:		
słabe	0	"
średnie	2	"
wielkie	4	"

SARNA

Poszczególne elementy	c/m	Razy	Punktów
Długość łodygi pr._____ „ „ lew._____		0,5	
Waga suchych parost. gr.		0,1	
Objęt. par. mierz. wyp. wody w cm.		0,3	
Zabarwienie	0 — 4		
Uperlenie	0 — 4		
Róże	0 — 4		
Rozłoga (odl. łodyg)	0 — 4		
Zakończenie odnóg	0 — 2		
Suma wszystkich punktów:			
Nadzwyczajne dodatki	1 — 5		
Usterki	1 — 5		
Istotna suma punktów: (cyfra wartościowa)			

p rozłogę:

jeżeli rozłoga, to znaczy: największa wewnętrzna odległość łodyg, wynosi mniej, niż 30% przeciętnej długości łodyg, to przyjmujemy 0 punktów

od 30 do 40% 2 „

ponad 40% 4 „

s zakończenie odnóg:

tępe, lub kruche 0 punktów

bez połysku 1 „

białe, błyszczące 2 „

v usterki: od ogólnej liczby punktów W możemy potrącić 1 do 5 punktów zależnie od usterki pod względem symetryczności, zniekształcenia, za wielkiej, lub zupełnie małej rozłogi.

METODA PROF. A. DYKA

(tłomaczenie)

1. Zasady wyceniania.

Mój proces wyceniania opiera się wyłącznie i jedynie na istotnych, łatwych do sprawdzenia, niezmiennych i stale dających się skontrolować wymiarach, dając pozatem wolne pole subjektywnym wrażeniom o budowie, wyglądzie i estetycznem oddziaływaniu poroży.

Przy wycenianiu rozróżniam:

A. — punkty wymiarowe główne — t. j. wymiary najważniejsze — *M.*,

B. — punkty wymiarowe pomocnicze — t. j. wymiary rodzajowe — *P.*,

C. — punkty przysądzone — t. j. punkty pozostawione do rozporządzenia obserwatora, względnie sędziego, a oparte na jego ogólnem wrażeniu — *S.*

A. Punkty wymiarowe — *M*.

Są to w mierze metrycznej wyrażone, główne, najwidoczniejsze i najstalsze wymiary każdego poroża, a mianowicie:

a) wysokość (mierzona po cięciwie) — *W*, t. j. odległość od podstawy poroża (czaszki) do jego wierzchołka;

b) rozpiętości — *R*, t. j. szerokości poroża, przyczem:

Rg = rozpiętość górna, t. j. odległość prostopadłych, wyprowadzonych z najskrajniejszych punktów prawego i lewego poroża;

Rd = rozpiętość dolna, t. j. odległość między prostopadłą, wyprowadzoną z zewnętrznej krawędzi prawej róży, a prostopadłą, wyprowadzoną z zewnętrznej krawędzi lewej róży;

c) — obwody — *O* — t. j. obwody łodyg w miejscu najsłabszem.

Zasadniczo mierzy się:

W i *Rg* w centymetrach, przyczem 1 cm = 1 punktowi, *Rd* i *O* w milimetrach, przyczem 1 mm = 1 punkt.

$$M = W + R + O.$$

Formułę tę, z małemi zmianami dla poroży jelenich, danielich i sarnich cytuje się zawsze w całości, bez skróceń, a to mianowicie na czaszce, tarczy lub winiecie, przywiązanej do poroża.

Ilość *M* jest miarodajną i wystarczającą do oceny poroża, nadewszystko zaś łatwo sprawdzalna i daje się obliczyć pomiarowo zaraz po ubiciu zwierza.

Podwójnej miary (centymetrów dla *W* i *Rg*, milimetrów dla *Rd* i *O*) używa się w tym celu, aby tem wyraźniej uwydatnić dwa czynniki najważniejsze, t. j. *Rd* i *O*, a tem samem w wyniku *M* osiągnąć tem subtelniejsze zróżniczkowanie.

Punktów wymiarowych użyć można do badań przyrodniczych przy określaniu typów poroży, charakterystycznych dla danego kraju lub prowincji. Wreszcie formułka *M* w połączeniu z dobrem

zdjęciem fotograficznem da każdemu amatorowi, a nawet sędziemu, wierne odbicie wartości poroża. Toteż w interesie łowiectwa i hodowli leży jak najszersze stosowanie wzoru *M*.

O wartości trofeum wnioskuje się z ilości punktów *M* w sposób następujący:

M = ilość punkt.	Ocena siły poroża
a) jelenie:	
— 900	słabe
901 — 1000	dobre,
1001 — 1100	silne,
1101 — 1200	bardzo silne (główne),
1201 i wyżej	kapitalne (powyżej 1300—rekordowe);
b) rogacze:	
— 200	słabe
201 — 225	dobre,
226 — 250	bardzo dobre,
251 — 275	silne,
276 — 300	bardzo silne,
301 i wyżej	kapitalne.

B. Punkty pomocnicze — *P*
(dawniej „ostateczne").

Do znaków rodzajowych poroży zaliczam obwody róży (u jeleni i danieli) — *Or*, względnie całe koronki róż (rogacze) — *Ok*, oraz długość głównych gałęzi — *Dg*. Wartość tych znaków wyrażam punktami pomocniczemi *(P)* i mierzę centymetrami (1 cm = 1 punktowi). Do pomiaru używam miary taśmowej, przyczem długość gałęzi mierzę wzdłuż krzywizny po stronie górnej od łodygi do grotu.

$P = Or + Dg$ z poprawkami, zależnemi od rodzaju zwierzyny.

Punkty pomocnicze dopełniają odpowiednio charakterystykę jaką nam daje formułka *M* i powinny również być wypisane na czaszce, tarczy, czy etykiecie, równie bowiem, jak *M*, są ścisłe i niezmienne.

Ważne są zwłaszcza dla badacza i sędziego tam, gdzie trofea posiadają bardzo blisko siebie stojące wartości *M* + *S*, o czem wspomnę poniżej.

C. Punkty przysądzone — *S*.

O wartości poroża rozstrzyga wreszcie, prócz czynników ściśle pomiarowych, wrażenie wzrokowe, estetyczne.

Punktowanie nie może tu być pozostawione subjektywnemu zdaniu jednostki, lecz winno wynikać z porozumienia się całego zespołu sędziów. Ponieważ jednak nie można zabronić poszczególnym wystawcom wydawania orjentacyjnego sądu o własnych eksponatach, jako wytyczne, ująłem wartościowanie wzrokowe w ramy ścisłych liczb.

Ostateczny wynik punktowania.

W praktyce codziennej wystarcza w zupełności skonstatowanie punktów wymiarowych *M*, względnie dopełnienie ich ilością *P*. Natomiast przy licznem współzawodnictwie okazów, a więc na wystawach, brać należy pod ścisłą rozwagę, jako czynnik niekiedy rozstrzygający, punkty przysądzone — *S*. Ogólna zatem ocena współzawodniczących poroży wyrażać się będzie wzorem $H = M + S$.

Zdarzyć się może wypadek, że przy ocenie poroży dwa lub więcej okazów otrzymają punktację *H* niemal identyczną i wtedy powstanie wątpliwość, któremu przyznać wyższe miejsce. Zadaniem sędziów będzie wtedy przegłosować, czy okazy poddać ściślejszej klasyfikacji, przy zastosowaniu punktów pomocniczych *P*. Formuła brzmieć wtedy będzie:

$$H = M + S\ (+\ P).$$

Wynik ostateczny wyraża się jednak wyłącznie

formułą: $H = M + S$, którą w nawiasie uzupełnia się ilością P.

Np. $Hx = 1020 + 35 = 1055$ (93),

Np. $Hy = 1027 + 32 = 1059$ (85).

W tym wypadku sędziowie przyznać mogą pierwsze miejsce okazowi x pomimo mniejszej ilości punktów H, ponieważ 1055 + 93 daje sumę większą, niż 1059 + 85.

II. A. *Wycenianie wieńców jelenich.*

a) Punkty wymiarowe — *M*.

$$M = W\,p/l + R\,\frac{g}{d} + Ol$$

W = po cięciwie mierzona wysokość łodygi prawej *(p)* i lewej *(l)* w centymetrach,

Rg. = rozpiętość, czyli największa, poziomo mierzona szerokość wieńca w centymetrach (rozpiętość górna),

Rd = rozpiętość dolna, czyli największa szerokość w różach, mierzona w milimetrach.

Ol = obwód łodyg w milimetrach, mierzony w miejscu najsłabszem: u góry między opierakiem, a koroną względnie widlicą i u dołu między ocznicą i opierakiem, bez względu na ewent. nadocznicę.

Uwaga: W wieńcu szóstaka niema widlicy. Mierzymy zatem górny obwód łodygi, mierząc długość grotu (wzdłuż krzywizny), poczem w pierwszej dolnej 1/3-ej tej długości mierzymy obwód.

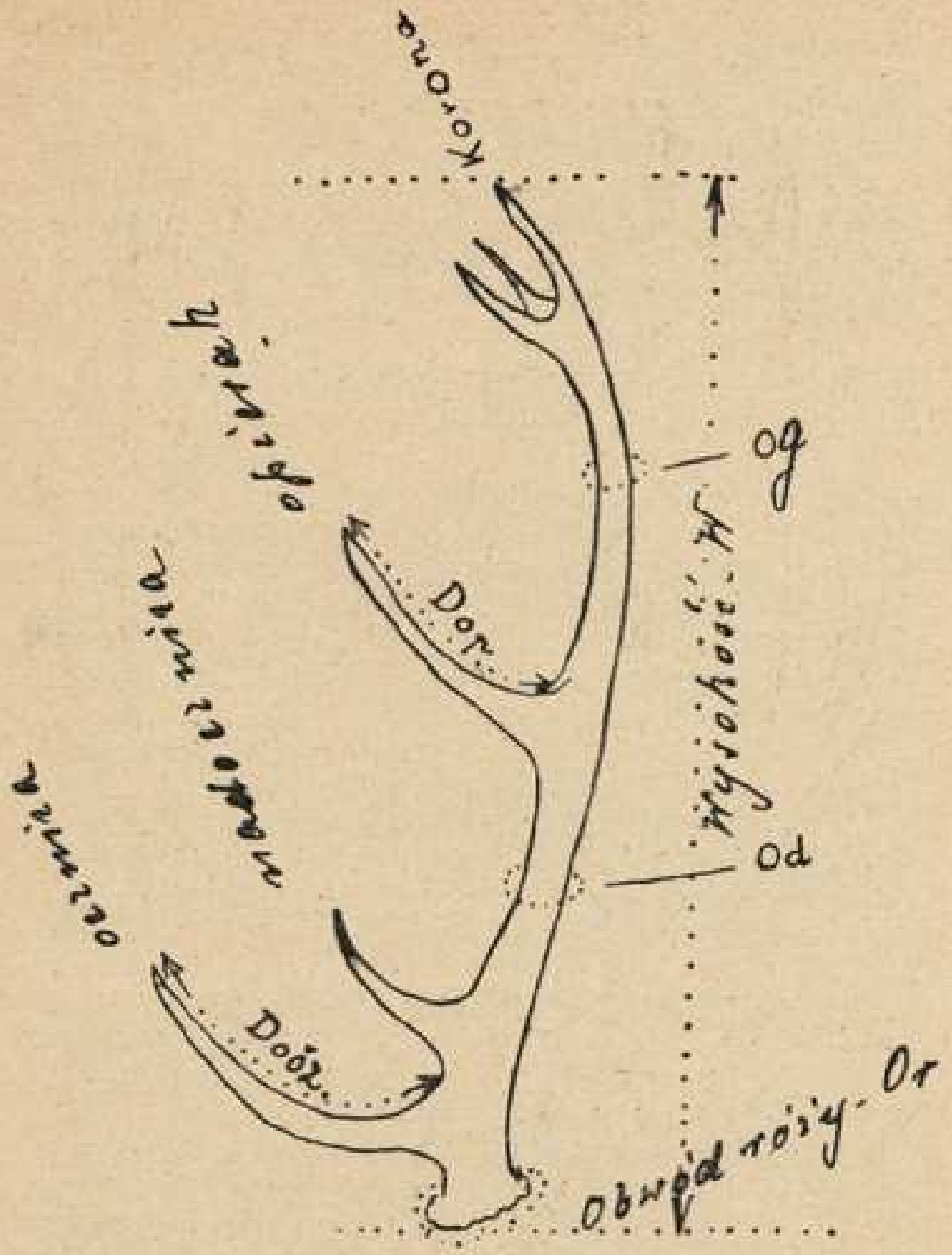
Z wieńcem widłaka postępujemy analogicznie: mierzymy po krzywiźnie długość łodygi od ocznicy do grotu i sprawdzamy dolny obwód w pierwszej, górny zaś w drugiej 1/3-ej długości.

Przez zsumowanie otrzymanych cyfr dochodzimy do wyniku *M*.

b) Punkty pomocnicze (dawniej ostateczne)—*P*.

$P = Or\ p/l + Docz\ p/l + Dop\ p/l.$

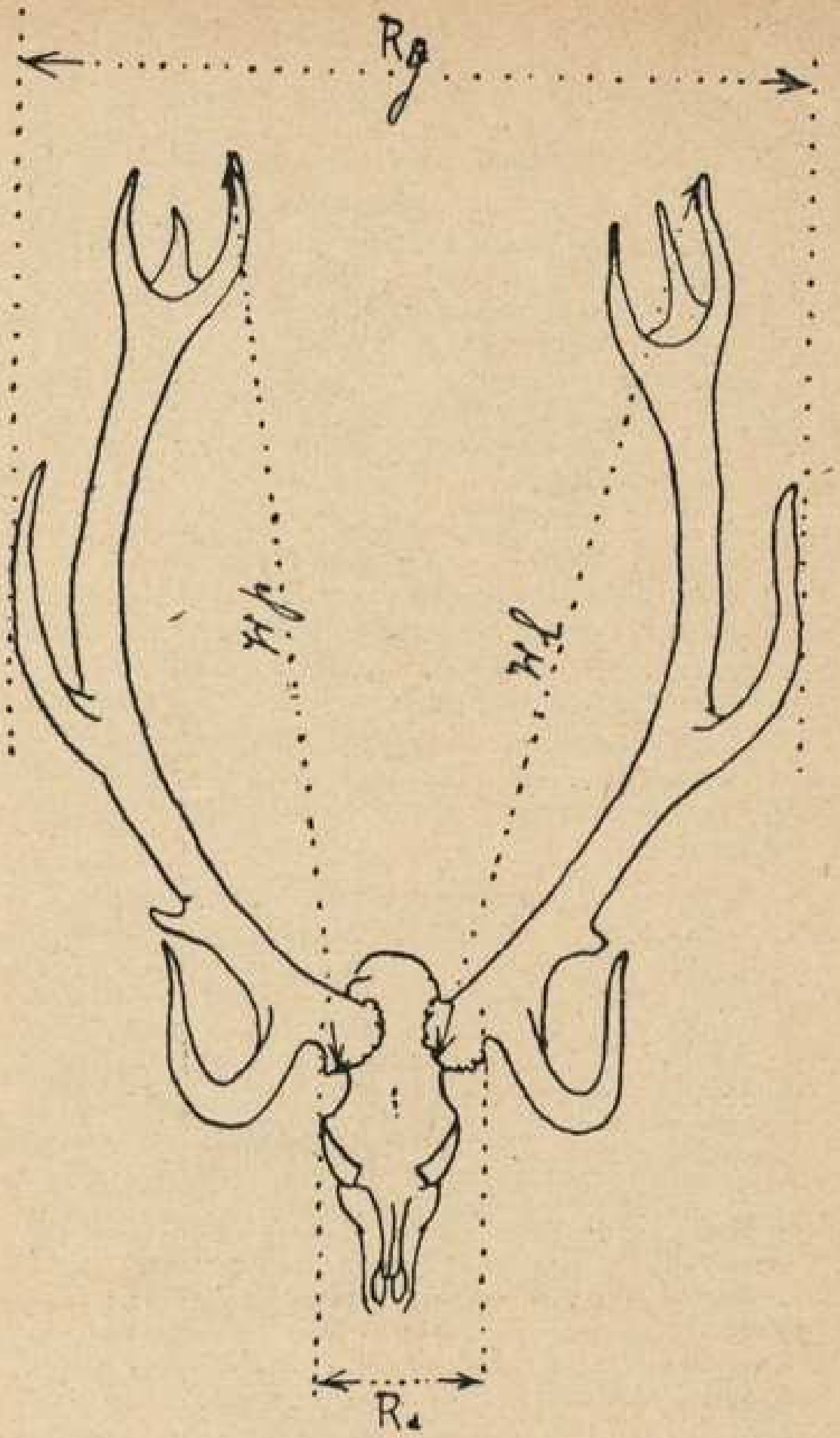
Or = obwód róży, prawej i lewej, w centymetrach.

Docz = długość ocznic, prawej i lewej, w centymetrach, mierzona po krzywiźnie od strony górnej.

Dop = długość opieraka (średnicy gałęzi), prawego i lewego, w centymetrach — mierzona po krzywiźnie od strony górnej.

Suma wszystkich cyfr daje w wyniku — *P*.

Rg
Hk
Hk
Ra

c) Punkty przysądzone — *S*.

a) Róże	wąskie —	1 pkt.,
	dobre —	2 pkt.,
	wystające, szerokie —	3 pkt.,
b) Perły i rysy:	poroże gładkie —	0 pkt.,
	rysy i perły drobne —	1 pkt.,
	rysy i perły dobre —	2 pkt.,
	doskonałe uperlenie	3 pkt.,
c) Korona:	pojedyńcza, trójpalczasta	1 pkt.,
	rozstawiona, wielopalcz. —	2 pkt.,
	wielopalczasta, skupiona —	3 pkt.,
	łopatowata lub kielichow. —	4 pkt.,
	kapitalna —	5 pkt.

d) Ilość gałęzi:

Ilość gałęzi jest gatunkową cechą siły poroża.

Obfitość gałęzi na słabych łodygach robi gorsze wrażenie, niż nieliczne gałęzie na silnych łodygach, co zdarza się często u jeleni kapitalnych.

Między grubością łodygi i ilością gałęzi musi być zachowana pewna proporcja, którą przy kwalifikacji rozgałęzienia poroża określam w sposób następujący:

Suma punktów wymiarowych *M* =

800— 900	— równy, lub nierówny	—	VIII-ak
901—1000	— „ „	—	X-ak
1001—1100	— „ „	—	XII-ak
1101—i wyżej	„ „	—	XIV-ak

Każda gałąź rozwinięta aż do ilości, odpowiadającej normalnemu typowi, otrzymuje jednostkę. Gałęzie, przekraczające ilość normalną, otrzymują dalsze jednostki tylko u tych poroży, które osiągnęły więcej, niż 1100 punktów wymiarowych, np.:

nierówny VIII-ak przy *M* = 860 ma mieć normalnie już 7 jednostek — otrzyma więc 7 j. (za 7 gałęzi),

równy VIII-ak przy *M* = 1120 ma mieć 12 j. — otrzyma 8 j.

równy XVI-ak przy $M = 980$ — ma mieć 10 j.— otrzyma 10 j.,

nierówny XX-ak przy $M = 1130$ — ma mieć 14 j. — otrzyma 19 j.,

równy XIV-ak przy $M = 1050$ ma mieć 12 j. — otrzyma 12 j.,

nierówny XVIII-ak przy $M = 1210$ — na prawej łodydze 9, na lewej tylko 6 gałęzi — otrzyma tylko 15 punktów.

Za gałąź normalną w pojęciu łowieckiem uważa się każdą odnogę poroża, na której można zawiesić sznur pionu.

e) Wykształcenie gałęzi:

Gałęzie niegotowe lub naczerniałe —	0 pkt.,
„ tępe lub krótkie —	1 pkt.
„ dobre, ostre, ale niewygładzone	2 pkt.,
„ długie, wygładzone —	3 pkt.,

f) Zabarwienie poroża:

Niewytarte, lub sztucznie zabarwione —	0 pkt.,
Jasne, bladoszare, małe —	1 pkt.,
Żółte, lub szare —	2 pkt.,
Jasno, lub czerwono bronz., bez połysku	3 pkt.,
Czarne —	4 pkt.,
Kasztanowato - ciemno - bronzowe, błyszczące —	5 pkt.

g) Rozłożystość poroża:

Jest to stosunek rozpiętości dolnej (w różach) do rozpiętości górnej.

Wąska — przy stosunku 1 : 4 —	1 pkt.,
Szeroka — przy stosunku 1 : 6 i wyżej —	2 pkt.,
Normalna — przy stosunku 1 : 4 — 6 —	3 pkt.,

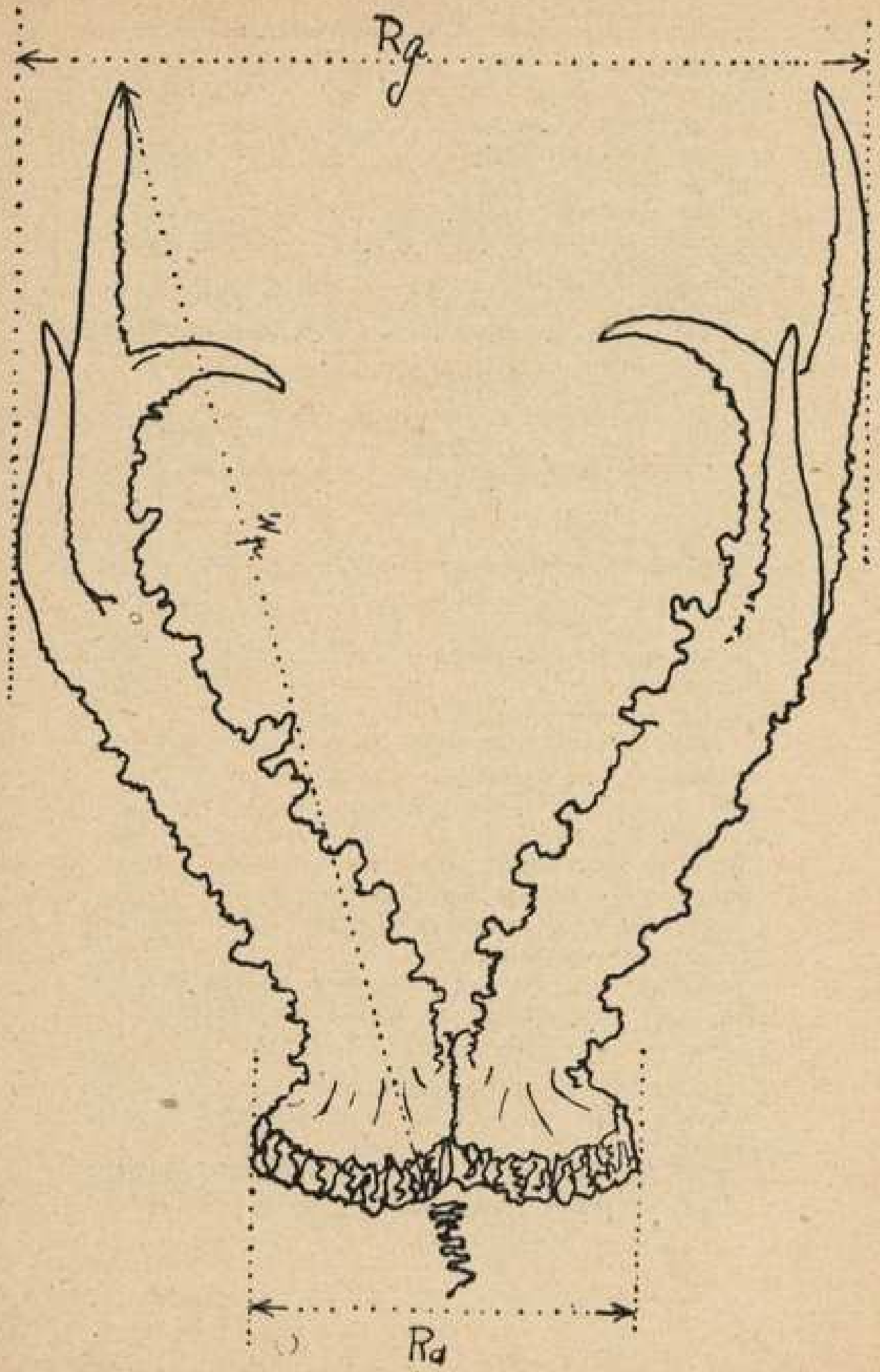
h) Ogólne wrażenie:

Pod to pojęcie mogą sędziowie podciągnąć według własnego uznania najwyżej 10 jednostek.

$$S = a + b + c + d + e + f + g + h.$$

Uwaga: charakterystyki *a* do *h* są tylko wytycznemi i nie obowiązują grona sędziów bezapelacyjnie.

Najwyższa możliwa ilość przyznanych punktów wynosi 32, prócz punktów za gałęzie.

Rg
Rd

Wieniec jelen: waży w przybliżeniu:

przy	M = 800— 900	punktów	3 —4 kg
„	M = 900—1000	„	4 —5,5 „
„	M = 1000—1100	„	5,5—7 „
„	M = 1100—1200	„	7 —9 „
„	M = 1200—1300	„	9 —11 „
„	M = 1300 i wyżej	„	11 i wyżej „

Dane powyższe odnoszą się do czaszki „małej". Przy czaszce „wielkiej" t. zn. z górną szczęką — należy doliczyć ½ kg.

B. *Wycenianie parostków sarnich.*

a) Punkty wymiarowe — *M*.

$$M = W\,p/l + R\frac{g}{d} + Og\,p'/l$$

$$M = 23{,}1.\ 23{,}4.\frac{12{,}9}{92}.\ 46/45 = 242{,}4.$$

$$P = 25{,}5.\ 4{,}5.\ 5.\ 4/4 = 43.$$

W i *R* mierzy się taksamo, jak u wieńców jelenich.

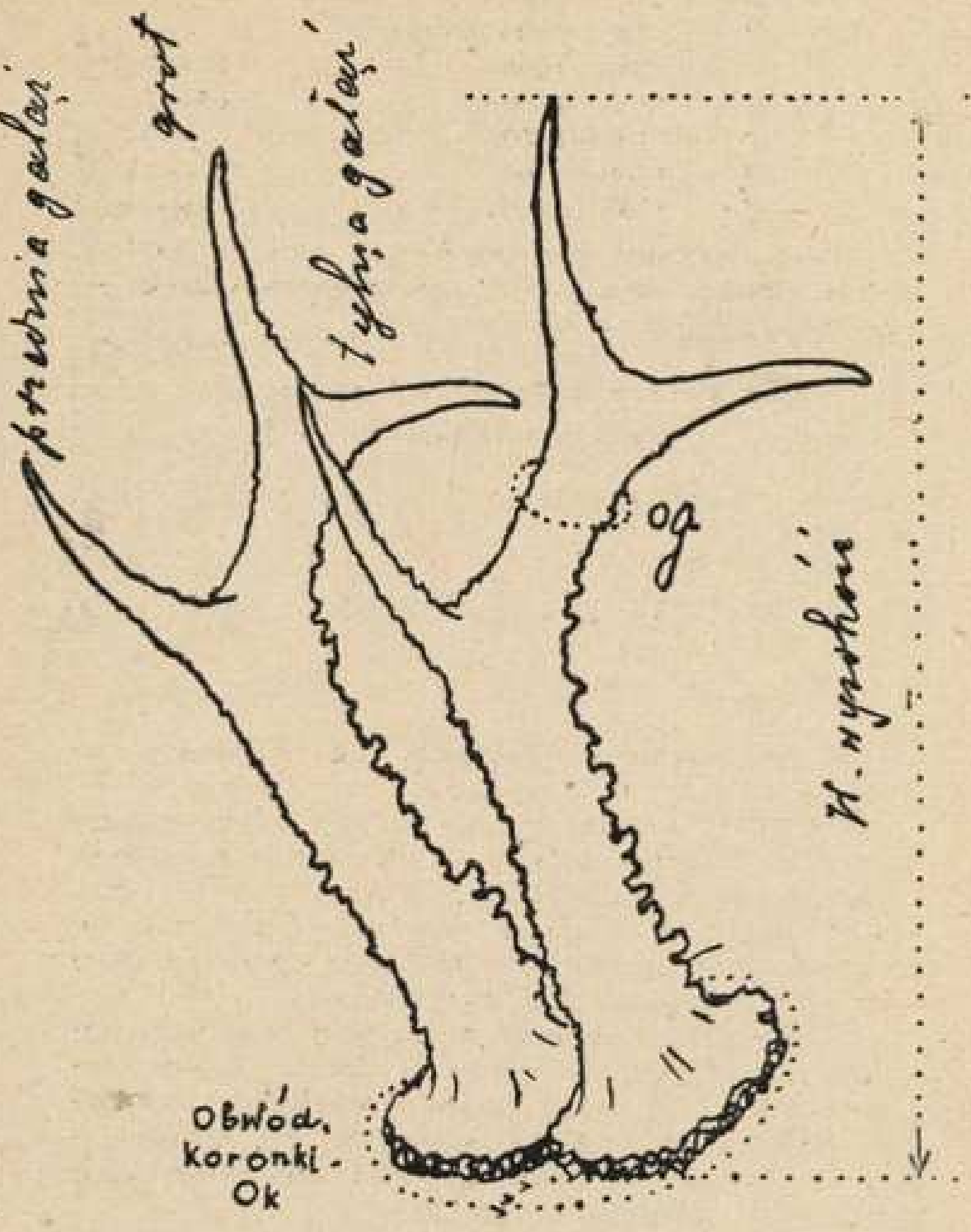
Og, górny obwód prawej i lewej łodygi, między przednią i tylną gałęzią, w miejscu najcieńszem, określa się w milimetrach.

Wystających, wielkich pereł nie zalicza się do obwodu, zaś drobnego, jednolitego uperlenia można przy pomiarze nie uwzględniać.

U szpiczaka, lub przy brakującej przedniej gałęzi, należy mierzyć obwód w drugiej 1/3-ej długości parostka, licząc od dołu, względnie pod tylną gałęzią. U widłaka, ktory nie ma jeszcze gałęzi tylnej, należy mierzyć obwód w pierwszej dolnej 1/3-ej długości grotu.

b) Punkty pomocnicze — *P*.

Ok = obwód koronki, t. j. obwód całej partji róż, a to z tego powodu, ponieważ u większości

rogaczy silnych róże ściśle opierają się o siebie, lub bywają zrośnięte. *Ok* wyraża się w centymetrach.

Dprz = długość przedniej prawej i lewej gałęzi w centymetrach,

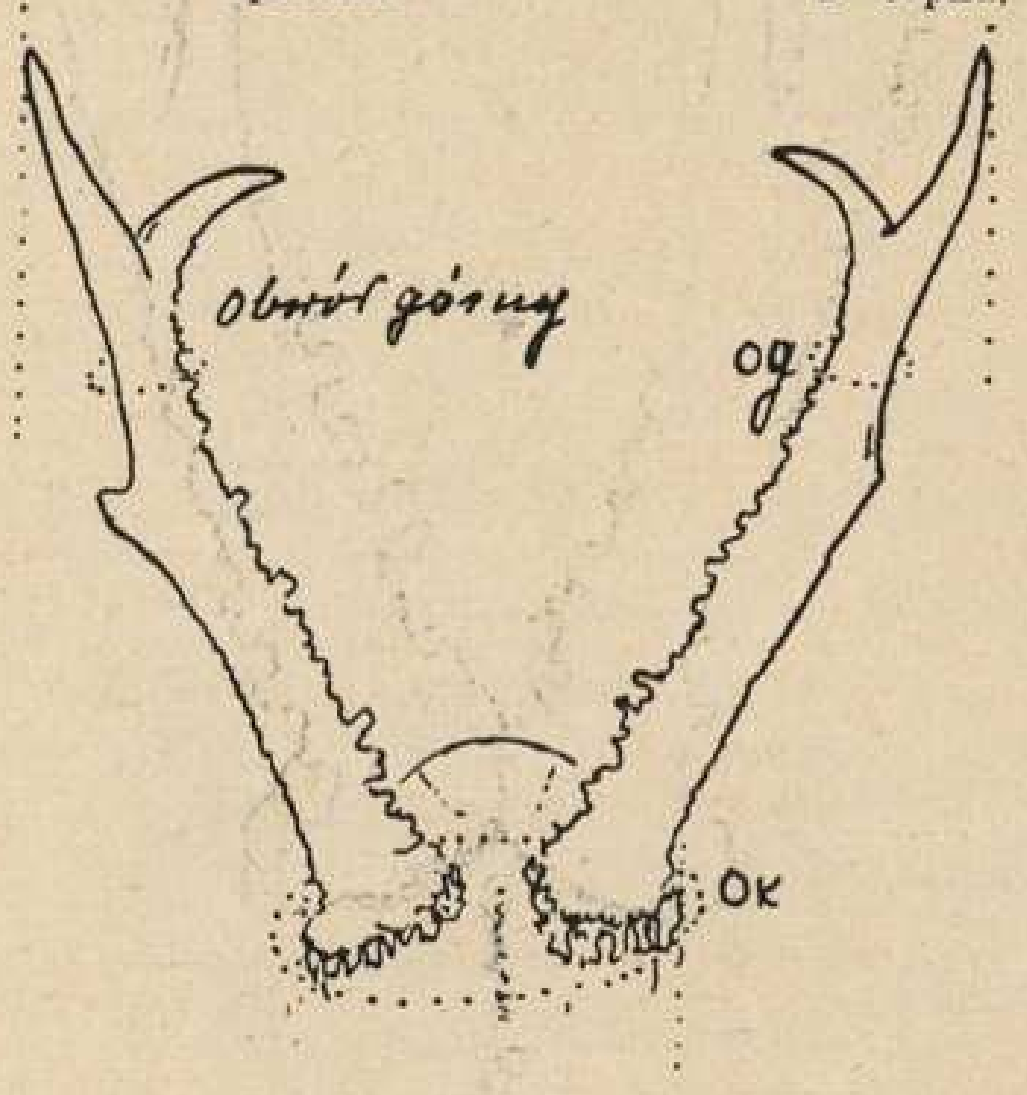
Dt = długość tylnej prawej i lewej gałęzi w centymetrach,

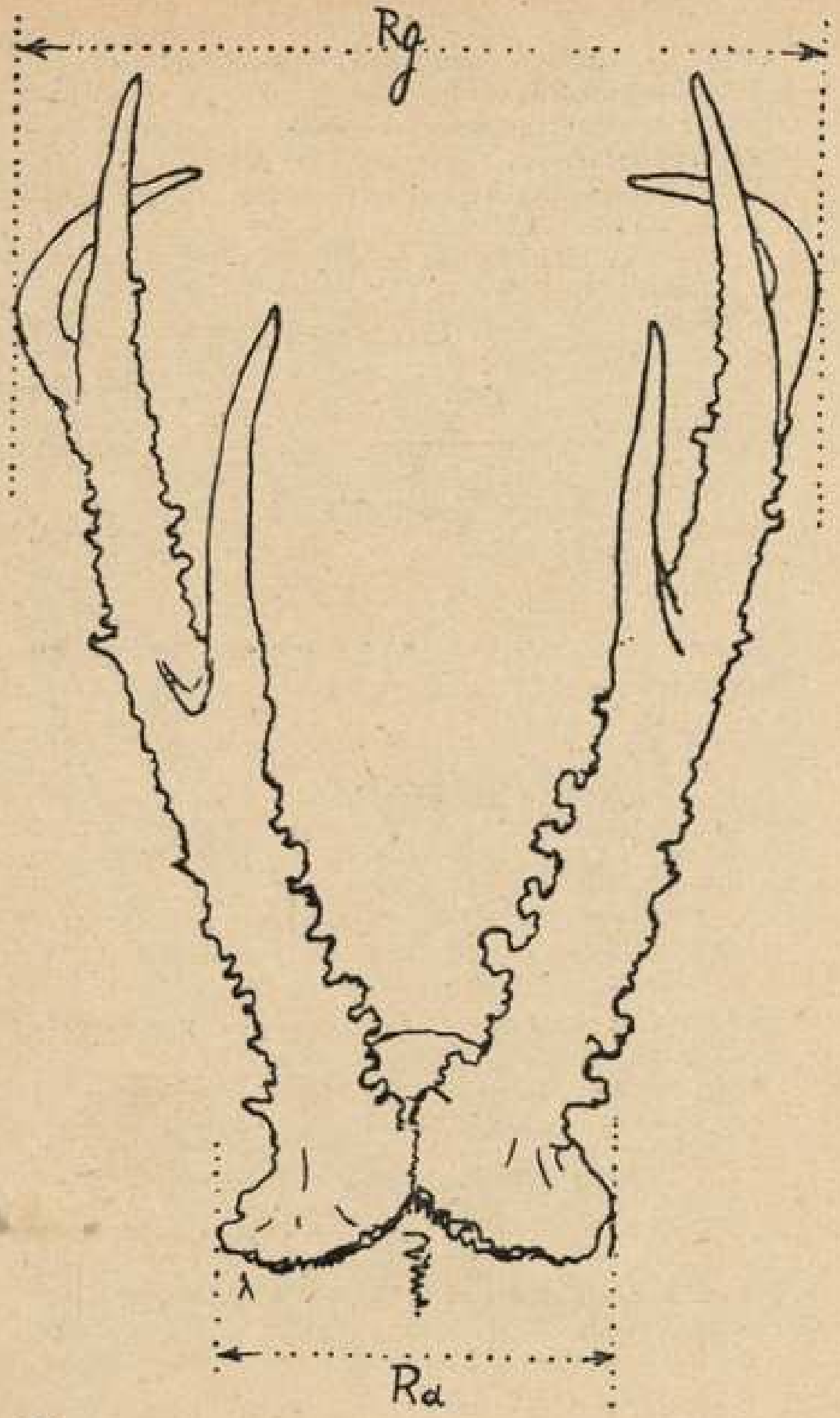
P = sumie wszystkich wymiarów.

c) Punkty przysądzone — *S.*

a) Róże: wąskie, cienkie — 1 pkt.,
szerokie, lecz rzadkie — 2—3 pkt.,
szerokie, gęste — 4—5 pkt.,
wybitnie piękne — 6 pkt.,

b) Perły i rysy: gładkie parostki — 0 pkt.,
perły pojedyńczo rozrzucone — 1 pkt.,
drobne, lecz tylko miejscowe uperlenie — 2—3 pkt.,

Rg
Ra

drobne, lub wielkie perły
wzdłuż całej łodygi — 4—5 pkt.,
wybitne perły i rysy — 6—7 pkt.,

c) Wykształcenie parostków i gałęzi:
Podobnie jak u jeleni (p. *e)* — 0—3 pkt.,

d) Zabarwienie:
Jak u jeleni (p. *f)* — 0—5 pkt.,

e) Rozłożystość:
Podobnie jak u jeleni, podług stosunku rozpiętości dolnej do górnej:
wąska przy stosunku 1 : 1,2 — 1 pkt.,
szeroka przy stosunku 1 : 2 i wyżej— 2 pkt.,
normalna przy stosunku 1 : 1,2—2 — 3 pkt.,

f) Ogólne wrażenie:
Sędziowie rozporządzają najwyżej 10 jednostkami:

$$S = a + b + c + d + e + f$$

Najwyższa możliwa ilość punktów przysądzonych wynosi 34.

C. *Wycenianie łopat danielich.*

a) Punkty wymiarowe:

$$M = W\,p/l\,R\frac{g}{d} + Od\;p/l$$

W i *R*, jak u jeleni.
Od = obwód łodygi dolny, między ocznicą i opierakiem.
W i *Rg* w centymetrach, wszystkie inne wymiary w milimetrach.
M = sumie wszystkich liczb.

b) Punkty pomocnicze:

$$P = Or\;p/l + Docz\;p/l + Dop\;p/l.$$

Formułka ta odpowiada formule, stosowanej u jeleni.

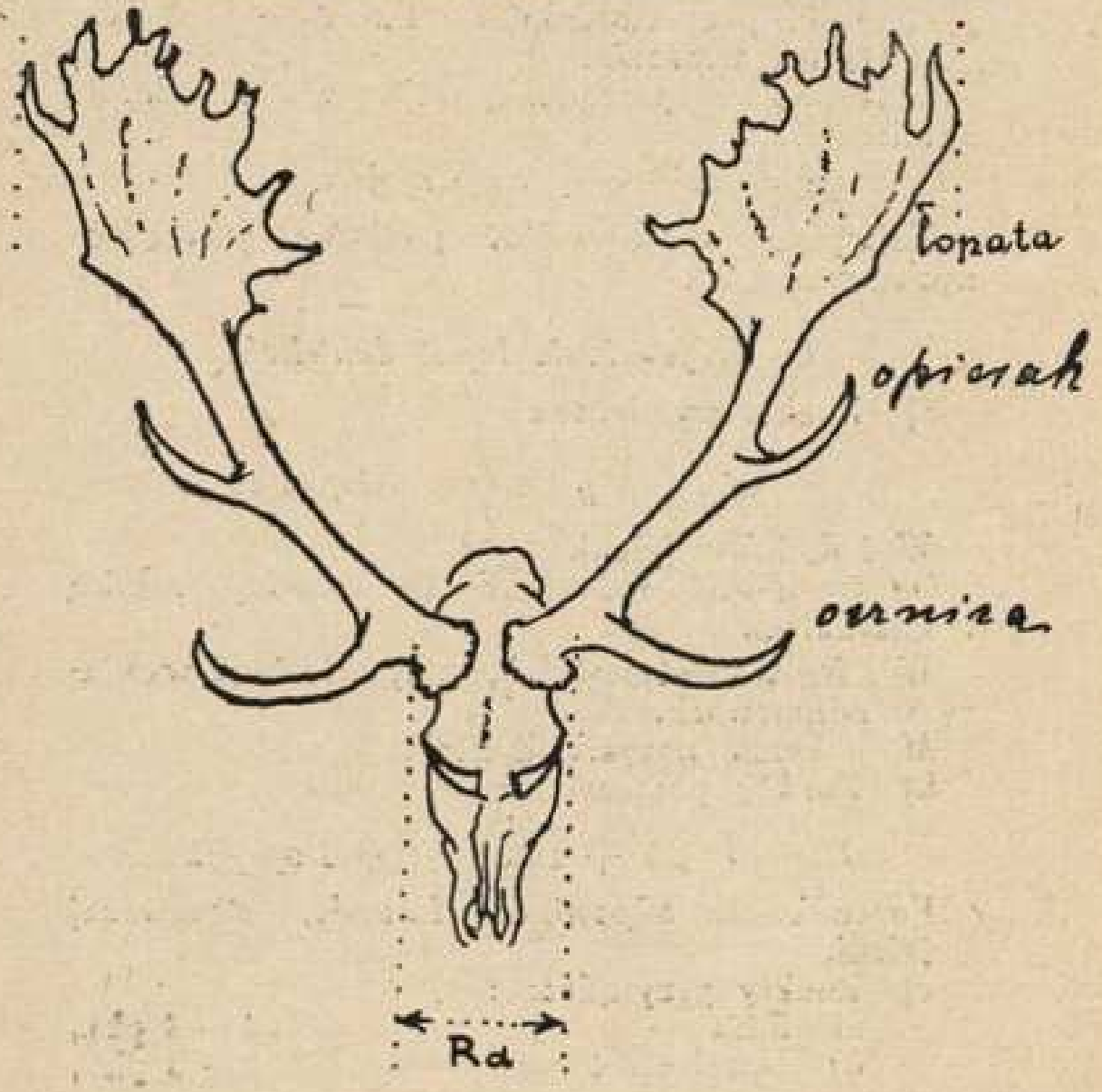
c) Punkty przysądzone:
a) Róże — 1— 3 pkt.,
b) Uperlenie i rysy — 0— 3 pkt.,

c) Wykształcenie gałęzi — 0— 3 pkt.,
d) Zabarwienie — 0— 3 pkt.,
e) Rozłożystość, jak u jeleni — 1— 3 pkt.,
f) Kształt i siła łopat — 1—10 pkt.,
g) Wygląd ogólny — do 10 pkt.

$$S = a + b + c + d + e + f + g.$$

Najmniejsza dopuszczalna ilość $S = 35$.

Decydującym czynnikiem przy wycenianiu łopat danielich jest, prócz obwodu między ocznicą i opierakiem, głównie jakość łopat, a więc kształt,

długość i szerokość, grubość i symetrja. Stąd wynika, że wrażenie wzrokowe gra tu rolę bodaj ważniejszą, niż cyfry pomiarowe.

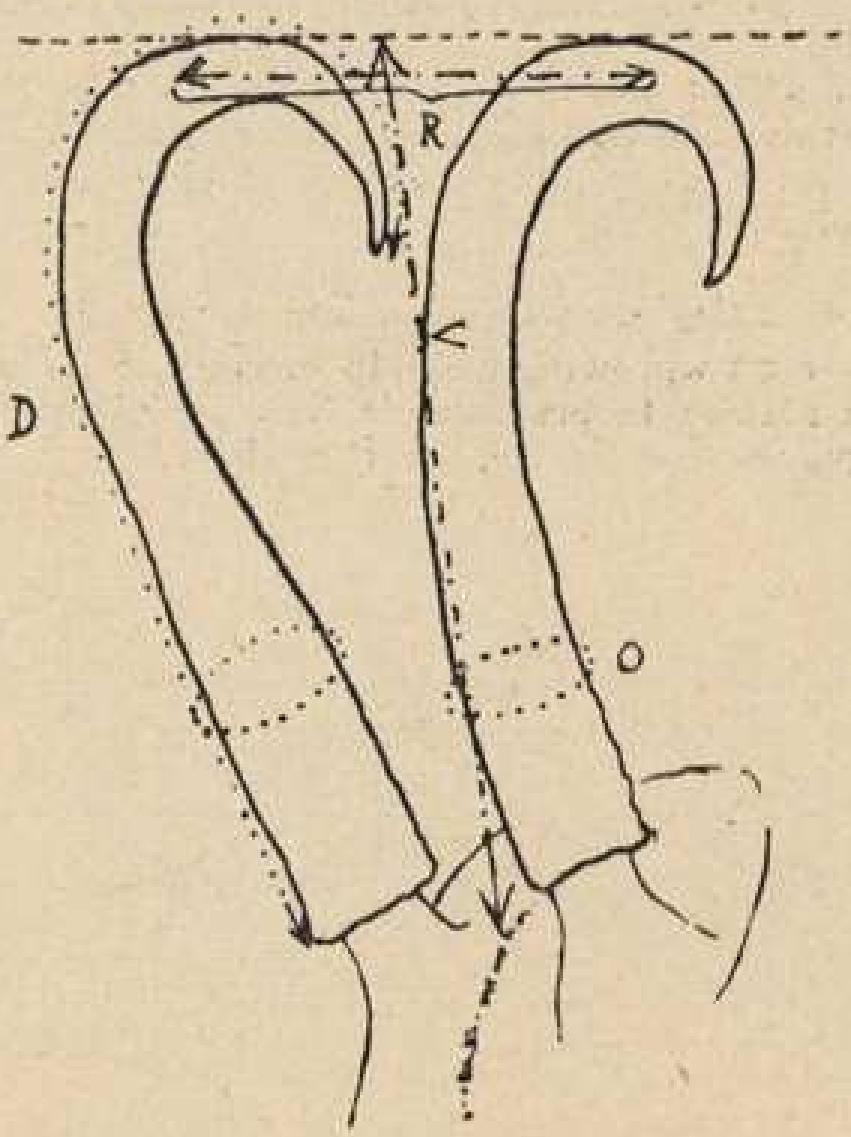
D. *Wycenianie poroży koziczych (haków).*

$$F = 1{,}5\ D + W + 4\ O + R + St.$$

Wszystkie wymiary w centymetrach.

D = średnia (arytmetyczna) długość obu haków, mierzona po przednim górnym łuku od nasady do wierzchołka.

W = wysokość poroża od szwa na ciemieniu do idealnej płaszczyzny poziomej, przeprowadzonej stycznie do górnego zagięcia.

O = średni (arytmetyczny) obwód haków, mierzony w ich najgrubszem miejscu.

R = rozłożystość, mierzona między środkowemi punktami obu haków w górnem zagięciu.

St. = wiekowe punkty, przyznawane tylko okazom starszym:

od 6 do 10 lat —	1 pkt.
od 11 do 15 lat —	2 pkt.
powyżej 15 lat —	3 pkt.

E. *Wycenianie rogów muflonich.*

$$F = D\ p/l + O\,d\ p/l + R - (R-r),$$

D p/l = długość prawego i lewego rogu, mierzona po przedniej górnej stronie w centymetrach:

Od p/l = obwód prawego i lewego rogu u podstawy, w centymetrach.

R = rozłożystość, czyli największa pozioma szerokość poroża,

r = odległość wzajemna końców poroży.

R—r = wprowadza się do formuły, o ile w wyniku różnica ta przedstawia ilość mniejszą, niż *R*, a opuszcza, o ile jest od *R* większą.

Wzory formularzy dla sędziów:

Jelenie: M =

L. p.	Wys. łodyg		Rozłożystość		Obwody łodyg				Razem M punktów	Uwaga
					górny		dolny			
	pr. cm.	lew. cm.	górna cm.	dolna cm.	pr. m/m	lew. m/m	pr. m/m	lew. m/m		

Jelenie: P =

(Daniele)

L. p.	Obwód róży		Dług. ocznic		Długość opieraków		Razem P punktów	Uwaga
	prawej cm.	lewej cm.	prawej cm.	lewej cm.	pr. cm.	lew. cm.		

Jelenie: S =

L. p.	Róże	Uperlenie	Korona	Ilość gałęzi	Wykształcenie	Ubarwienie	Rozpiętość	Wrażenie ogólne	Razem S punktów	Uwaga

Rogacze: M =

L. p.	Wysokość		Rozłożystość		Obwód		Razem M punktów	Uwaga
	prawa cm.	lewa cm.	górna cm.	dolna m/m	prawy m/m	lewy m/m		

Rogacze: P = *; S =*

L. p.	Obwód koronki cm.	Długość przed. gałęzi		Długość tyln. gałęzi		Razem P punktów	Róże	Uperlenie	Wykształcenie	Ubarwienie	Rozpiętość	Ogólne wrażenie	Razem S pkt.	Uwaga
		pr. c/m	l. c/m	pr. cm.	l. c/m.									

Wzór ostatecznego protokółu sędziowskiego:

Suma punktów. Rodzaj zwierzyny:

L. p. katalogu wyst.	Pochodzenie kraj. prowincja	Nazwisko strzelca	Data odstrzału	Bliższe dane myśliwskie	Przyznano punktów			Ocena M + S	Przyznane odznaczenie	Uwaga
					M.	P.	S.			

FORMUŁKI OCENY DZIKÓW.

Metoda p. Czesława Lisowskiego, która była stosowana w praktyce na I-szym i II-gim Pokazie trofeów łowieckich w Warszawie.

a) Długość dłuższej szabli.

b) Szerokość szabli w najszerszem miejscu.

c) Obwód fajki w najgrubszem miejscu.

Wymiary: a + b + c, mierzone w milimetrach = sumie, która określa ilość otrzymanych punktów.

Metoda węgierska. Średnia długość obydwóch szabel plus ich obwód mierzony w najszerszem miejscu.

Przy jednakowej ilości punktów dwóch eksponatów decyduje średnia długość obydwóch fajek. Pomiar zdejmuje się w centymetrach z dokładnością do 1 cm.

Przykład:

Długość szabli prawej 26,2 cm
„ „ lewej 24,8 cm
} śred. dług. 25,5 cm = 25,5 punkt

Obwód szabli prawej 6,5 cm
„ „ lewej 6,5 cm
} „ grubość 6,5 × 4 = 26,0 „

Razem 51,5 punkt.

Metoda inżyniera Henryka Sosonki. W tym wypadku bierze się pod uwagę masę szabli.

Samą więc długością szable nie mogą bić szabel konkurencyjnych. Dla utrzymania się w konkurencji szable muszą wykazać nietylko długość, ale również i odpowiednią szerokość i wypukłość.

DZIK

Poszczególne elementy	c/m	punktów
Długość prawej szabli (Lp)		
Długość lewej szabli (Ll)		
Obwód prawej szabli w części nasadowej (Ap) „ środkowej (Bp) „ końcowej (Cp)		
Obwód lewej szabli w części nasadowej (Al) „ środkowej (Bl) „ końcowej (Cl)		
Długość prawej fajki (lp)		
Długość lewej fajki (ll)		
Obwód prawej fajki (ap)		
Obwód lewej fajki (al)		

Suma punktów według wzoru

$$\left[\left(\frac{Ap+Bp+Cp}{3}\right)^3 Lp+\left(\frac{Al+Bl+Cl}{2}\right)^3\right]+$$
$$+\left[(ap^2lp+al^2ll)\,0{,}10\right]$$

1) Na jednej czwartej odległości od nasady.
2) W środku szabli.
3) Na jednej czwartej odległości od końca.

We wzorze tym *Ap* jest to obwód prawej szabli w części nasadowej
Bp jest to obwód prawej szabli w części środkowej
Cp jest to obwód prawej szabli w części końcowej
Lp jest to długość prawej szabli
Ll jest to długość lewej szabli
Al jest to obwód lewej szabli w części nasadowej
Bl jest to obwód lewej szabli w części środkowej
Cl jest to obwód lewej szabli w części końcowej
lp jest to długość prawej fajki
ll jest to długość lewej fajki
ap jest to obwód prawej fajki
al jest to obwód lewej fajki.

FORMUŁKI DLA POMIARU SKÓR.

Metoda d-ra Marjana Obniskiego i Czesława Lisowskiego.

RYŚ.

Przy premjowaniu rysi zastosowano formułę: $(a \times b) + d$. Gdzie *a* jest to długość skóry, mierzona od końca nosa do końca ogona, *b* — szerokość skóry, *d* — piękno skóry.

Przy oznaczaniu szerokości przyjęto, że jedna trzecia rozpiętości przednich łap, zsumowana z wymiarem szerokości skóry, mierzonej na poziomie komory, podzielona przez dwa, daje średnią cyfrę normalnej szerokości skóry rysia.

Rodzaj eksponatu	Potrzebna ilość punktów do uzyskania medali		
	bronzowego	srebrnego	złotego
1) Rosochy łosi	ponad 260	ponad 280	ponad 300
2) Wieniec jeleni karpackich	„ 170	„ 180	„ 190
2) „ „ nizinnych	„ 160	„ 170	„ 180
2) łopaty danieli	„ 1600	„ 1900	„ 2200
2) parostki sarnie	„ 120	„ 130	„ 150
3) szable i fajki dzików	„ 1600	„ 1900	„ 2200

1) Metoda dr. v. Kobylińskiego
2) „ Biegera, Lotzego, Wilda
3) „ inż. Henryka Sosonki

Piękno skóry stopniuje się według 5 stopni. Przy pierwszym stopniu *d* równa się 5% *(a × b)*, przy drugim 10%, przy trzecim 15%, przy czwartym 20%, przy piątym 25%.

Złote medale przyznano skórom od 74 punktów, srebrne od 70, bronzowe od 64 punktów.

WILK.

Przy premjowaniu wilków zastosowano formułę: *(a × b) + d*. Gdzie *a* jest to długość skóry, mierzonej od początku nosa do nasady ogona, *b* — szerokość skóry w klatce piersiowej, to znaczy w komorze, *d* — piękno skóry. Piękno skóry stopniuje się według 5 stopni. Przy pierwszym stopniu *d* równa się 5% *(a × b)*, przy drugim stopniu — 10%, przy trzecim — 15%, przy czwartym — 20%, przy piątym — 25%.

Złote medale przyznano skórom od 12000 punktów, srebrne od 11000 punktów, bronzowe od 9000 punktów.

Kończąc, nie mogę pominąć zwrócenia uwagi na odwrotną stronę medalu, która często, wskutek chęci zdobywania wysokiej klasy trofeów, ujemnie może wpływać na wyniki hodowli zwierzyny.

Myśliwi muszą pamiętać o jednem z podstawowych przykazań hodowlanych: — *„jakie ziarno, taki plon"*.

Pasja zdobywania wysokiej klasy trofeów powoduje często wybijanie najlepszych sztuk, a pozostawienie w łowisku drugorzędnego materjału, jako przyszłych reproduktorów. Taki system gospodarki w bardzo szybkim czasie wpłynie ujemnie na jakość zwierzyny. Gospodarz łowiska powinien bronić i chronić, jak oka w głowie, swych reproduktorów o pierwszorzędnej jakości.

POLSKI ZWIĄZEK ŁOWIECKI
BIBLIOTEKA
Nr 1205

BIBLIOTEKA
Polskiego Związku Łowieckiego
Nr 1205